

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 2023

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (36)

Ημερομηνία εξέτασης: Τετάρτη, 14 Ιουνίου 2023

Ώρα εξέτασης: 08:00-11:00

Ο ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΔΕΚΑΤΕΣΣΕΡΙΣ (14) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΚΑΙ

ΒΟΗΘΗΤΙΚΟ ΠΙΝΑΚΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ Ι. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ**Α. Διδαγμένα κείμενα για μετάφραση****(Μονάδες 30)**

1. Πλάτωνος Πρωταγόρας	Μετάφραση	Μονάδες
Τρέφεται δέ, ὡς Σώκρατες, ψυχὴ τίτι;	«Τρέφεται ὁμως, ἡ ψυχὴ, Σωκράτη, με τι»;	1
Μαθήμασι δὴπου, ἦν δ' ἐγώ.	«Με μαθήματα βέβαια», εἶπα ἐγώ.	0,5
καὶ ὅπως γε μή, ὡς ἑταῖρε,	«Και (ενν. πρόσεξε) βέβαια / ἀσφαλῶς, φίλε μου / σύντροφε,	0,5
ὁ σοφιστὴς ἐπαινῶν ἃ πωλεῖ ἑξαπατῆσει ἡμᾶς,	μήπως ὁ Σοφιστὴς, ἐπαινῶντας ἐκεῖνα τα ὅποια πωλεῖ, μας ἐξαπατῆσει,	1,5
ὡςπερ οἱ περὶ τὴν τοῦ σώματος τροφήν, ὁ ἔμπορος τε καὶ κάπηλος.	ὅπως ἀκριβῶς αὐτοὶ που πωλοῦν τὴν τροφή γιὰ τὸ σῶμα, δηλαδὴ καὶ ὁ μεγαλέμπορος καὶ ὁ μικροέμπορος.	1
καὶ γὰρ οὗτοί που ὦν ἄγουσιν ἀγωγίμων	Γιατὶ καὶ αὐτοὶ ἴσως, ἀπὸ ὅσα ἐμπορεύματα φέρνουν,	1
οὔτε αὐτοὶ ἴσασιν ὅ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν περὶ τὸ σῶμα,	οὔτε οἱ ἴδιοι ξέρουν ποιο εἶναι ωφέλιμο ἢ βλαβερὸ γιὰ τὸ σῶμα,	1,5
ἐπαινοῦσι δὲ πάντα πωλοῦντες,	τὰ ἐπαινοῦν ὁμως ὅλα, ὅταν πωλοῦν	1
οὔτε οἱ ὠνούμενοι παρ' αὐτῶν,	οὔτε καὶ ὅσοι ἀγοράζουν ἀπὸ αὐτοῦς (ενν. ξέρουν),	0,5
ἐὰν μή τις τύχη γυμναστικὸς ἢ ἰατρὸς ὧν	ἐκτός ἀν τύχει κάποιος νὰ ἀσχολεῖται με τὴν υγεία/νὰ εἶναι γυμναστὴς/ἀθλητὴς ἢ γιατρός.	1
οὔτω δὲ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες κατὰ τὰς πόλεις	Τὸ ἴδιο καὶ αὐτοὶ που κουβαλοῦν / περιφέρουν τὰ μαθήματα στὶς πόλεις	1,5
καὶ πωλοῦντες καὶ κατηλεύοντες τῷ ἀεὶ ἐπιθυμοῦντι	πωλώντας καὶ χονδρικὰ καὶ λιανικὰ σε ὅποιον κάθε φορὰ ἐπιθυμῆι,	1
ἐπαινοῦσιν μὲν πάντα ἃ πωλοῦσιν.	ἐπαινοῦν βέβαια, ὅλα ὅσα πωλοῦν	1
τάχα δ' ἂν τινες, ὡς ἄριστε, καὶ τούτων ἀγνοοῖεν ὧν πωλοῦσιν	ἴσως ὁμως, κάποιοι ἀπὸ αὐτοῦς, ἀψογε νῆ, νὰ ἀγνοοῦν ἀπὸ αὐτὰ που πωλοῦν	2
ὅ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχὴν.	ποιο εἶναι ωφέλιμο ἢ βλαβερὸ γιὰ τὴν ψυχὴ.	1
Πλάτωνος Πρωταγόρας Ε'	Σύνολο:	μονάδες 16

2. Θουκυδίδου Ἱστορίαι	Μετάφραση	Μονάδες
Διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τότε ἔχομεν	Γιατί μας διακρίνει βέβαια και αυτό το ξεχωριστό / Γιατί βέβαια συμπεριφερόμαστε διαφορετικά και ως προς αυτό,	0,5
ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα	ὥστε εμεῖς οἱ ἴδιοι και να τολμούμε πάρα πολύ	1
καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι·	και να υπολογίζουμε με ακρίβεια τις συνέπειες αυτών / για αυτά που θα επιχειρήσουμε / πρόκειται να κάνουμε·	1
ὁ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος,	ενώ αντίθετα, στους άλλους η ἀγνοια φέρνει αλόγιστο θάρρος	0,5
λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει.	και η σκέψη (φέρνει) δισταγμὸ / δειλία.	0,5
κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν	Πάρα πολύ δυνατοὶ / γενναῖοι ὁμως στην ψυχὴ δίκαια θα μπορούσαν να κριθοῦν / θεωρηθοῦν	1
οἱ τὰ τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γινώσκοντες	αυτοὶ που γνωρίζουν πολύ καλά και τους κινδύνους του πολέμου και τις απολαύσεις της ειρήνης / την καλοπέραση	1
καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων.	κι ὁμως / παρόλα αυτά δεν προσπαθοῦν να αποφύγουν τους κινδύνους.	1
καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἐνηντιώμεθα τοῖς πολλοῖς·	Και ὅσον αφορά την ευεργετικὴ διάθεση, διαφέρουμε ἀπὸ τους πολλούς,	0,5
οὐ γὰρ πᾶσχοντες εὖ,	διότι ὄχι ευεργετούμενοι / δεχόμενοι ευεργεσίες,	0,5
ἀλλὰ δρῶντες κτώμεθα τοὺς φίλους.	ἀλλὰ ευεργετώντας αποκτούμε τους φίλους.	0,5
βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν	Ὁ ευεργέτης / Εκείνος που ἔκανε την ευεργεσία ἐξᾴλλου εἶναι πιο σταθερός (φίλος),	0,5
ὥστε ὀφειλομένην δι' εὐνοίας ᾧ δέδωκε σῶζειν·	εφόσον επιδιώκει να παραμένει η ευγνωμοσύνη του ευεργετημένου με τη συμπάθεια που δείχνει (ο ευεργέτης) σε αυτόν·	1,5
ὁ δὲ ἀντοφείλων ἀμβλύτερος,	αντίθετα, ο ευεργετημένος εἶναι πιο απρόθυμος,	0,5

εἰδῶς οὐκ ἔς χάριν,	γιατί γνωρίζει πως όχι για να του χρωστούν ευγνωμοσύνη,	0,5
ἀλλ' ἔς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσω.	(ὅτι) θα ανταποδώσει την ευεργεσία, αλλά για εξόφληση χρέους.	1
καὶ μόνοι οὐ τοῦ συμφέροντος μᾶλλον λογισμῶ	Και μόνο / μόνοι εμείς όχι από υπολογισμό του συμφέροντος πιο πολύ,	1
ἢ τῆς ἐλευθερίας τῶ πιστῶ ἀδεῶς τινὰ ὠφελοῦμεν.	αλλά από φιλελεύθερο φρόνημα ωφελούμε / βοηθούμε κάποιον ἄφοβα.	1
Θουκυδίδου Ἱστορίαι Β' 40	Σύνολο:	Μονάδες 14

→ Σημείωση: Σε περίπτωση μετάφρασης μη δοθέντος κειμένου, αφαιρείται 1 (μία) μονάδα για κάθε γραμμή ή για περίπου δέκα λέξεις αρχαίου κειμένου.

B. Αδίδακτο κείμενο για μετάφραση

(Μονάδες 25)

Αδίδακτο κείμενο	Μετάφραση	Μονάδες
Ἵμεῖς μὲν οὖν οἶδ'	Εσείς, λοιπόν, γνωρίζω / ξέρω / αντιλαμβάνομαι	1
ὅτι τούτῳ χρώμενοι τῶ λογισμῶ	ὅτι, χρησιμοποιώντας / έχοντας / αυτό το σκεπτικό / αυτή τη λογική / με αυτή τη σκέψη,	1
καὶ τῆς ἐμῆς προσόδου καταφρονεῖτε	και τη δική μου παρουσία / εμφάνιση περιφρονείτε	1
καὶ πᾶσαν ἐλπίζετε τὴν Ἑλλάδα τῆ δυνάμει ταύτη κατασχήσειν·	και ἐλπίζετε ὅτι με αυτή τη δύναμη θα κυριαρχήσετε σε / θα εξουσιάσετε ὅλη την Ελλάδα.	2
ἐγὼ δὲ δι' αὐτὰ ταῦτα τυγχάνω δεδιῶς.	Εγώ ὁμως ἐξαιτίας αὐτῶν / για αὐτὰ ἀκριβῶς συμβαίνει / (τυχαίνει να) φοβάμαι.	1,5
Ὅρῶ γὰρ τῶν πόλεων	Γιατί βλέπω, ἀπὸ τις πόλεις	1
τὰς ἄριστα πράττειν οἰομένας	ὄσες / αὐτές οι οποίες νομίζουν ὅτι βρίσκονται σε ἄριστη κατάσταση / κυβερνῶνται σωστά / πράττουν ἄριστα,	1
κάκιστα βουλευομένας	ὅτι / να σκέφτονται / ἀποφασίζουν πάρα πολὺ ἄσχημα / ολέθρια	1

καὶ τὰς μάλιστα θαρρούσας	καὶ ὅσες / αὐτὲς οἱ ὁποῖες / ἔχουν πάρα πολὺ θάρρος / σιγουριά	1
εἰς πλείστους κινδύνους καθισταμένας.	ὅτι / νὰ περιπίπτουν σε πάρα πολλοὺς κινδύνους.	1,5
Αἴτιον δὲ τούτων ἔστιν,	Αἰτία αὐτῶν εἶναι / Ὑπάρχει αἰτία γιὰ αὐτά,	1
ὅτι τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν	ὅτι (δηλαδή) ἀπὸ τὰ καλὰ / τὶς εὐτυχίες καὶ τὰ κακὰ / τὶς δυστυχίες	1
οὐδὲν αὐτὸ καθ' αὐτὸ παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις,	τίποτα / κανένα δὲν προκύπτει / ἐπέρχεται στους ἀνθρώπους ἀπὸ μόνο του,	1,5
ἀλλὰ συντέτακται	ἀλλὰ ἔχει συνδεθεῖ / συνδέεται / εἶναι ἀποτέλεσμα / ἔπεται	0,5
καὶ συνακολουθεῖ τοῖς μὲν πλοῦτοις καὶ ταῖς δυναστείαις	καὶ συνοδεύει / ἀκολουθεῖ (ἀφενὸς / ἀπὸ τῆς μίας) τὸν πλοῦτο καὶ τὴν πολιτικὴ δύναμη / τὴν ἐξουσία	1,5
ἄνοια καὶ μετὰ ταύτης ἀκολασία,	ἀφροσύνη / παραλογισμὸς / ἀνοησία καὶ μαζὶ με αὐτὴν / αὐτὸν ἀκολασία / ἀσωτ(ε)ία,	1,5
ταῖς δ' ἐνδείαις καὶ ταῖς ταπεινότησι σωφροσύνη καὶ πολλὴ μετριότης,	ἐνὼ τῆς φτώχειας καὶ τῆς ταπεινώσεως / υποδεέστερη κατάστασις / ταπεινοφροσύνη (ἐνν. τὶς ἀκολουθεῖ) σωφροσύνη / σύνεσις καὶ πολλή / μεγάλη μετριοφροσύνη / μετριοπάθεια / ἐγκράτεια,	2
ὥστε χαλεπὸν εἶναι διαγνῶναι	ὥστε/ με ἀποτέλεσμα νὰ εἶναι δύσκολο νὰ διαγνώσῃ / νὰ ἀποφασίσῃ / νὰ διακρίνῃ / νὰ ξεχωρίσῃ (κανεῖς)	1,5
ποτέραν ἂν τὶς δέξαιτο τῶν μερίδων τούτων	ποιο ἀπὸ αὐτὰ τὰ δύο μερίδια / μέρη / ποια ἀπὸ αὐτὲς τὶς δύο πλευρὲς θὰ δεχόταν	1,5
τοῖς παισὶν τοῖς αὐτοῦ καταλιπεῖν.	νὰ ἀφήσῃ / νὰ κληροδοτήσῃ στὰ παιδιὰ του.	1
Ἰσοκράτους Ἀρεοπαγίτικὸς 3-5	Σύνολο:	Μονάδες 25

Γ. Αδίδακτο κείμενο για ορθογραφία

(Μονάδες 5)

Για την ορθογραφία ισχύουν τα ακόλουθα:

- (α) Αφαιρείται μ. 0,25 για κάθε τονικό λάθος ή παράλειψη τόνου ή πνεύματος ή υπογεγραμμένης.
- (β) Εάν στην ίδια λέξη υπάρχουν δύο ή περισσότερα λάθη τόνου ή πνεύματος, αφαιρείται μ.0,25.
- (γ) Αφαιρείται μ. 0,5 για ορθογραφικό ή γραμματικό λάθος.
- (δ) Εάν στην ίδια λέξη υπάρχουν δύο ή περισσότερα ορθογραφικά ή γραμματικά λάθη, αφαιρείται μ. 0,5.
- (ε) Σε περίπτωση που συνδυάζονται οι περιπτώσεις (α) και (γ), αφαιρείται μ. 0,5.
- (στ) Το επαναλαμβανόμενο λάθος αξιολογείται μόνο **μία** φορά.
- (ζ) Σε οποιαδήποτε περίπτωση ο/η μαθητής/τρια τονίσει με οξεία αντί βαρεία, ΔΕΝ αφαιρείται μονάδα.

Σωκράτη φησὶν ἀδικεῖν τοὺς τε νέους διαφθείροντα καὶ θεοὺς οὐς ἡ πόλις νομίζει οὐ νομίζοντα, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά. τὸ μὲν δὴ ἔγκλημα τοιοῦτόν ἐστιν· τούτου δὲ τοῦ ἐγκλήματος ἔν ἕκαστον ἐξετάσωμεν.

Πλάτωνος Ἀπολογία Σωκράτους 24b-c

Δ. Γλωσσικές παρατηρήσεις (γραμματικές, συντακτικές, λεξιλογικές)

(Μονάδες 20)

Για την ορθογραφία στις ασκήσεις του Μέρους Δ' του εξεταστικού δοκιμίου ισχύουν τα ακόλουθα:

- (α) Σε περίπτωση ορθογραφικού λάθους, ο τύπος θεωρείται λανθασμένος και βαθμολογείται με μηδέν μονάδες. Η υπογεγραμμένη στη λήγουσα θεωρείται ορθογραφικό λάθος.
- (β) Για κάθε λάθος σε τόνο, παρατονισμό, πνεύμα, υπογεγραμμένη (εκτός της λήγουσας) αφαιρείται μ. 0,25.
- (γ) Αν στην ίδια λέξη συνυπάρχουν δύο ή περισσότερα λάθη τόνου, παρατονισμού, πνεύματος, υπογεγραμμένης (εκτός της λήγουσας), αφαιρείται μ. 0,25.
- (δ) Το άρθρο και η λέξη που συνοδεύει, μοιράζονται εξίσου τη βαθμολογία που αντιστοιχεί στο λεκτικό σύνολο (π.χ. 0,5+0,5= μ. 1).
- (ε) Σε οποιαδήποτε περίπτωση ο/η μαθητής/τρια τονίσει με οξεία αντί βαρεία, ΔΕΝ αφαιρείται μονάδα.

Σημείωση:

Σε όλες τις πιο πάνω περιπτώσεις που ζητείται τύπος των Αρχαίων ή των Νέων Ελληνικών και ο τύπος που δίνεται ως απάντηση **υφίσταται ως άλλος γραμματικός τύπος** των Αρχαίων ή των Νέων Ελληνικών αντίστοιχα, τότε **ο τύπος βαθμολογείται με μηδέν μονάδες** (παρόλο που ορθογραφικά μπορεί να είναι ορθός). Για παράδειγμα, αν ζητηθεί το γ' ενικό πρόσωπο της ευκτικής Ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος «λέγω» και δοθεί ως απάντηση το «λέγει» ή «λέγη», τότε ο τύπος θεωρείται λανθασμένος. Αν ζητηθεί ένα παράγωγο ουσιαστικό του ρήματος «κλίνω» (στα Αρχαία ή στα Νέα Ελληνικά) και δοθεί ως απάντηση ο τύπος «κλήση», τότε ο τύπος θεωρείται λανθασμένος.

1.α. καταφρονεῖτε

Να γράψετε το α' πρόσωπο πληθυντικού στην ευκτική Ενεστώτα και στην οριστική Παρατατικού στην ίδια φωνή.

Ενεστώτας: καταφρονοῖμεν (μ. 0,5)

Παρατατικός: κατεφρονοῦμεν (μ. 0,5)

β. τυγχάνω

Να γράψετε τη μετοχή Μέλλοντα στην ονομαστική ενικού του θηλυκού γένους και το γ' πρόσωπο ενικού στην οριστική Υπερσυντελικού.

Μέλλοντας: τευξομένη (μ. 0,5)

Υπερσυντελικός: έτετυχήκει / τετυχηκώς ἦν (μ. 0,5)

γ. πράττειν

Να γράψετε το απαρέμφατο Παρακειμένου στην ίδια φωνή και το β' πρόσωπο πληθυντικού στην υποτακτική Παθητικού Αορίστου.

Παρακείμενος: πεπραχέναι / πεπραγέναι (μ. 0,5)

Παθητικός Αόριστος: πραχθῆτε / πραγῆτε (μ. 0,5)

δ. καθισταμένας

Να γράψετε το γ' πρόσωπο πληθυντικού στην οριστική Ενεστώτα και στην προστακτική Αορίστου β' στην ίδια φωνή.

Ενεστώτας: καθίστανται (μ. 0,5)

Αόριστος β': καταστάντων / καταστήτωσαν (μ. 0,5)

(8 σημεία X 0,5 μ. = 4 μονάδες)

2.α. πλείστους, χαλεπόν

Να γράψετε τους άλλους βαθμούς (μονολεκτικούς τύπους) των πιο πάνω λέξεων διατηρώντας τον ίδιο γραμματικό τύπο. Σε κάθε περίπτωση να διευκρινίζετε ποιον βαθμό γράφετε.

▪ πλείστους

Θετικός: πολλούς (μ. 0,5)

Συγκριτικός: πλείονας / πλέονας / πλείους / πλέους (μ. 0,5)

▪ χαλεπόν

Συγκριτικός: χαλεπώτερον (μ. 0,5)

Υπερθετικός: χαλεπώτατον (μ. 0,5)

→ Σημείωση: Σε περίπτωση που δεν δηλώνεται ο βαθμός, αφαιρείται μ. 0,25. Η επανάληψη της ίδιας παράλειψης αξιολογείται μόνο μία φορά.

(4 σημεία X 0,5 μ. = 2 μονάδες)

2.β.ι. συνακολουθεῖ τοῖς πλούτοις

ii. ἄν τις δέξαιτο

iii. τῶν μερίδων τούτων

Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό τους κλιτούς τύπους των πιο πάνω φράσεων.

i. συνακολουθεῖ → συνακολουθοῦσι(ν) (μ. 0,5)

τοῖς πλούτοις → τῶ (μ. 0,25) πλούτῳ (μ. 0,25)

ii. τις → τινες (μ. 0,5)

δέξαιτο → δέξαιντο (μ. 0,5)

iii. τῶν μερίδων → τῆς (μ. 0,25) μερίδος (μ. 0,25)

τούτων → ταύτης (μ. 0,5)

(μονάδες 3)

3. α. i. οἶδ' ὅτι τούτῳ χρώμενοι τῷ λογισμῷ καὶ τῆς ἐμῆς προσόδου καταφρονεῖτε
- ii. καὶ πᾶσαν ἐλπίζετε τὴν Ἑλλάδα ταύτη τῇ δυνάμει κατασχήσειν
- iii. ἐγὼ δὲ δι' αὐτὰ ταῦτα τυγχάνω δεδιώς
- iv. ποτέραν ἂν τις δέξαιτο τῶν μερίδων τούτων

Να αναγνωρίσετε συντακτικῶς τους πιο πάνω υπογραμμισμένους ὀρους.

- i. τῷ λογισμῷ: αντικείμενο (μ. 0,25) στη λ. «χρώμενοι» (μ. 0,25)
τῆς ἐμῆς: επιθετικός προσδιορισμός (μ. 0,25) στη λ. «προσόδου» (μ. 0,25)
- ii. τῇ δυνάμει: δοτική του τρόπου / μέσου (μ. 0,5)
- iii. δεδιώς: κατηγορηματική μετοχή (μ. 0,25) στο (υποκείμενο) «ἐγώ» / από το ρ. «τυγχάνω» (μ. 0,25)
- iv. τις: υποκείμενο (μ. 0,25) στο ρ. «ἂν δέξαιτο» (μ. 0,25)
- v. τῶν μερίδων: γενική διαιρετική (μ. 0,25) στη λ. «ποτέραν» (μ. 0,25)

(μονάδες 3)

→ Διευκρίνιση: απαραίτητη προϋπόθεση για να βαθμολογηθεῖ ἡ ἀπάντηση, εἶναι το υπογραμμισμένο / σκιασμένο μέρος της να εἶναι ορθό.

3.β.ι. Ὑμεῖς μὲν οὖν οἶδ' ὅτι τούτῳ χρώμενοι τῷ λογισμῷ καὶ τῆς ἐμῆς προσόδου καταφρονεῖτε

3.β.ii. διαγνῶναι ποτέραν ἂν τις δέξαιτο τῶν μερίδων τούτων

Να αναγνωρίσετε τις υπογραμμισμένες δευτερεύουσες προτάσεις δηλώνοντας για τὴν καθεμία το εἶδος, τὴν εἰσαγωγή, τὴν εκφορά και τὴ συντακτικὴ τους θέση.

i.

Εἶδος: (δευτερεύουσα) εἰδικὴ πρόταση (μ. 0,5)

Εἰσαγωγή: εἰδικός σύνδεσμος (μ. 0,25) «ὅτι» (μ. 0,25)

Εκφορά: οριστική (Ενεστώτα) (μ. 0,25) → καταφρονεῖτε (μ. 0,25)

Συντακτικὴ θέση: αντικείμενο (μ. 0,25) στο ρ. «οἶδ' / οἶδα» (μ. 0,25)

(μονάδες 2)

ii.

Είδος: (δευτερεύουσα) πλάγια ερωτηματική πρόταση (μ. 0,5)

Εισαγωγή: ερωτηματική αντωνυμία (μ. 0,25) «ποτέρα(ν)» (μ. 0,25)

Εκφορά: δυνητική ευκτική (Αορίστου) (μ. 0,25) → ἂν δέξαιτο (μ. 0,25)

Συντακτική θέση: **αντικείμενο** (μ. 0,25) στο απαρ. «διαγνῶναι» (μ. 0,25)

→ **Διευκρίνιση:** για τη συντακτική θέση ισχύει ό,τι στην άσκηση 3.α.

(μονάδες 2)

4.α.ι. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιο απαντήσεων τους αριθμούς των αρχαιοελληνικών λέξεων της στήλης Α' με το γράμμα της ομόρριζης νεοελληνικής λέξης της στήλης Β'.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. <i>ώνούμενοι</i> (I.A.1.)	α. ψώνια β. αιώνας
2. <i>ἀποδώσων</i> (I.A.2.)	α. κάθοδος β. προδοσία

1- α. (μ. 0,5)

2- β. (μ. 0,5)

(2 σημεία X 0,5μ. = 1 μονάδα)

4.α.ii. **κατασχέσειν, διαγνῶναι**

Να αναλύσετε τις πιο πάνω λέξεις του αδίδακτου κειμένου (I.B.) στα συνθετικά τους μέρη στα Αρχαία Ελληνικά. Σε περίπτωση ρήματος να γράψετε το α' πρόσωπο ενικού της οριστικής Ενεστώτα και σε περίπτωση άλλου κλιτού μέρους του λόγου την ονομαστική ενικού.

κατασχέσειν: κατά (μ. 0,5) + ἔχω (μ. 0,5)

διαγνῶναι: διά (μ. 0,5) + γινώσκω (μ. 0,5) / γνῶσις (μ. 0,5)

(4 σημεία X 0,5μ. = 2 μονάδες)

→ **Υπόδειξη:** Σε περίπτωση που δοθεί ως απάντηση τύπος εκτός της ονομαστικής ενικού και εκτός του α' προσώπου ενικού οριστικής Ενεστώτα, δεν θα γίνεται αποδεκτή.

4.β. Για καθεμία από τις πιο κάτω λέξεις του κειμένου Ι.Α.2. να γράψετε ό,τι σας ζητείται στα Νέα Ελληνικά:

i. κριθεῖεν: σύνθετο ουσιαστικό

ανάκριση, επίκριση, σύγκριση, απόκριση, διάκριση, πρόκριση, έγκριση, κατάκριση, λογοκρισία, ευθυκρισία, ...

(μ. 0,5)

ii. χάριν: σύνθετο επίθετο

ευχάριστος, ευχαρής, περιχαρής, άχαρος, αχάριστος, συγχαρητήριο, ...

(μ. 0,5)

(2 σημεία X 0,5μ. = 1 μονάδα)

E. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα Αρχαία Ελληνικά

(Μονάδες 5)

Όταν οι Αθηναίοι στρατιώτες παρατάχθηκαν έξω από τα τείχη, ο στρατηγός πληροφορήθηκε ότι οι πρέσβεις των εχθρών έφτασαν. Είπε, λοιπόν: «Νομίζω ότι πρέπει να τους ακούσουμε και να κάνουμε ειρήνη».

Για την ορθογραφία στην άσκηση του Μέρους Ε΄ ισχύουν τα ακόλουθα:

(α) Κάθε λέξη με ορθογραφικό ή γραμματικό λάθος βαθμολογείται με 0 μονάδες.

(β) Για κάθε δύο λάθη τόνου, παρατονισμού, πνεύματος, υπογεγραμμένης, αφαιρείται μ. 0,25 από το σύνολο της βαθμολογίας της άσκησης.

(γ) Εάν στην ίδια λέξη υπάρχουν δύο ή περισσότερα λάθη (τόνου, πνεύματος, υπογεγραμμένης) υπολογίζονται ως ένα.

(δ) Μέγιστη αφαίρεση μονάδων από το σύνολο της βαθμολογίας της άσκησης λόγω τόνων, πνευμάτων και υπογεγραμμένης: 2 μονάδες.

(ε) Σε οποιαδήποτε περίπτωση ο/η μαθητής/τρια τονίσει με οξεία αντί βαρεία, δεν αφαιρείται μονάδα.

Σημείωση:

Αν ο τύπος που δίνεται ως απάντηση **υφίσταται ως άλλος γραμματικός τύπος** των Αρχαίων Ελληνικών, τότε ο τύπος **βαθμολογείται με μηδέν μονάδες** (παρόλο που ορθογραφικά μπορεί να είναι ορθός). Για παράδειγμα, αν απαιτείται το γ΄ ενικό πρόσωπο της ευκτικής Ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος «λέγω» και δοθεί ως απάντηση το «λέγει» ή «λέγη», τότε ο τύπος θεωρείται λανθασμένος.

Τῶν Ἀθηναίων (μ. 0,25) στρατιωτῶν (μ. 0,25) παραταχθέντων / παραταγέντων (μ.0,5)

ἢ

Ὅτε / Ἐπεὶ / Ἐπειδὴ (μ.0,25) οἱ Ἀθηναῖοι (μ.0,25) στρατιῶται (μ.0,25)
παρετάχθησαν / παρετάγησαν (μ.0,25) ἔξω (μ.0,25) τῶν τειχῶν (μ.0,25),
ὁ στρατηγὸς (μ. 0,25) ἐπύθετο / ἐπυνθάνετο (μ.0,25)

τοὺς πρέσβεις (μ. 0,25) ἀφικέσθαι / προσελθεῖν / ἀφικομένους / προσελθόντας (μ.0,5)

ἢ

ὅτι (μ. 0,25) οἱ πρέσβεις / πρεσβευταὶ (μ. 0,25)
ἀφίκοντο / προσῆλθον / ἀφίκοντο / προσέλθοιεν (μ. 0,25)
τῶν ἐχθρῶν / πολεμίων / ἐναντίων (μ. 0,25).

Ἔφη / Εἶπε / Ἔλεξε (μ. 0,25) / οὖν (μ. 0,25):

«Οἶομαι / Οἶμαι / Νομίζω / Ἦγοῦμαι (μ. 0,25) ἡμᾶς (μ. 0,25) χρῆναι / δεῖν (μ. 0,25)
ἀκοῦσαι (μ. 0,25) αὐτῶν / τούτων (μ. 0,25) καὶ εἰρήνην ποιήσασθαι» (μ. 0,25).

ΜΕΡΟΣ ΙΙ. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

(Μονάδες 15)

1.α. Να παρουσιάσετε τον αναλογικό συλλογισμό που χρησιμοποιεί ο Σωκράτης στο πρώτο διδαγμένο απόσπασμα για μετάφραση (I.A.1.).

(μονάδες 2)

Απάντηση:

- Ο Σωκράτης παραλληλίζει τους εμπόρους των τροφίμων με τους σοφιστές (μ.0,5) σχηματίζοντας τον εξής αναλογικό συλλογισμό:
- Οι έμποροι, όταν πωλούν τρόφιμα, διαφημίζουν το εμπόρευσμά τους χωρίς να εξετάζουν τι είναι καλό και τι κακό αποσκοπώντας μόνο στο κέρδος. (μ.0,75)
- Ανάλογα και οι σοφιστές προβάλλουν ως εμπόρευσμα τα μαθήματά τους χωρίς να ενδιαφέρονται αν θα προκαλέσουν όφελος ή βλάβη στον αποδέκτη της διδασκαλίας τους (σαν πλανόδιοι αγύρτες διαφημίζουν το εμπόρευσμά τους χωρίς να εξετάζουν την ηθική του ποιότητα). (μ.0,75)

β. Να αναφέρετε δύο (2) χαρακτηριστικά της σοφιστικής παιδείας που προβάλλονται στο απόσπασμα και να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με δύο (2) αναφορές.

(μονάδες 3)

Απάντηση:

	<u>Χαρακτηριστικά της σοφιστικής παιδείας</u> (2 σημεία X 1 μονάδα = 2 μονάδες)	<u>Τεκμηρίωση</u> (2 σημεία X 0,5 μονάδα = 1 μονάδα)
i.	~ εμπορευματοποιεί τη γνώση / έχει χρηματιστική και ψυχεμπορική διάσταση / στοχεύει στο υλικό κέρδος / εξαπατά τους αποδέκτες ~ οι σοφιστές μετακινούνται από πόλη σε πόλη διδάσκοντας τα μαθήματά τους με υψηλή αμοιβή	~ «ὁ σοφιστὴς ἐπαινῶν ἅ πωλεῖ ἐξαπατήσει ἡμᾶς» ~ «οὔτω δὲ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες κατὰ τὰς πόλεις καὶ πωλοῦντες καὶ καπηλεύοντες τῷ ἀεὶ ἐπιθυμοῦντι»
ii.	αδιαφορεῖ για το τι είναι ωφέλιμο ή βλαβερό για την ψυχή / για την επίδραση της διδασκαλίας στην ψυχή / κυριαρχεί ο στυγνός επαγγελματισμός	«οὔτω δὲ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες κατὰ τὰς πόλεις καὶ πωλοῦντες καὶ καπηλεύοντες τῷ ἀεὶ ἐπιθυμοῦντι ἐπαινοῦσι μὲν πάντα ἅ πωλοῦσι, τάχα δ' ἂν τινες, ὧ ἄριστε, καὶ τούτων ἀγνοοῖεν ὧν πωλοῦσιν ὃ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχὴν»
iii.	παρέχει άκριτη / επικίνδυνη εκπαίδευση που απλώς εξασφαλίζει πολλές γνώσεις	«καὶ γὰρ οὗτοί που ὧν ἄγουσιν ἀγωγίμων οὔτε αὐτοὶ ἴσασιν ὃ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν περὶ τὸ σῶμα»

(Σχόλια Συμβούλων Φιλολόγων για κεφ. Ε', σελ. 5)

2. Βλέπω λοιπόν, όταν έχουμε συνέλευση στην εκκλησία του δήμου, ότι όσες φορές η πόλη πρόκειται να αποφασίσει κάτι για οικοδομικά, στέλνουν και φέρνουν τους οικοδόμους να τους συμβουλευσουν για τα οικοδομήματα και όταν πρόκειται για ναυπηγικά, τους ναυπηγούς· το ίδιο γίνεται και για όλα τα άλλα, όσα πιστεύουν ότι μαθαίνονται και διδάσκονται· [...] Όταν όμως πρόκειται να σκεφτούν για όσα αναφέρονται στη διακυβέρνηση γενικά της πόλεως, όμοια τότε σηκώνεται και τους δίνει τη γνώμη του και οικοδόμος και χαλκιάς και σκυτοτόμος, έμπορος και ναυτικός, πλούσιος και φτωχός, ευγενής και άνθρωπος του λαού και κανείς δεν τους μαλλώνει γι' αυτό, όπως τους πριν, ότι χωρίς πουθενά να σπουδάσει, και ενώ δεν είχε δάσκαλο να τον διδάξει, σηκώνεται και θέλει να δίνει γνώμη· γιατί είναι φανερό, πως αυτό δεν το νομίζουν διδακτό. Και μη νομίζεις ότι μόνο στις δημόσιες υποθέσεις είναι έτσι· και στην ιδιωτική τους ζωή οι περισσότεροι ικανοί και άριστοι πολίτες μας δεν μπορούν να μεταδώσουν σε άλλους την αρετή ακριβώς που έχουν οι ίδιοι· να κι ο Περικλής, ο πατέρας τούτων εδώ των νεανίσκων, σε όσα ήταν δουλειά δασκάλων σπούδασε τα παιδιά του όμορφα και καλά, όσο για κείνα όμως που ο ίδιος ξέρει και έχει, σ' αυτά ούτε ο ίδιος τους εκπαιδεύει ούτε τους παραδίνει σε άλλον να τους μορφώσει, αλλά μόνοι τους τριγυρίζουν εδώ κι εκεί και βόσκουν σαν τα ζώα που τ' αφήνουν ελεύθερα, ίσως και συναντήσουν μόνοι τους κάπου τυχαία την αρετή. [...] Εγώ λοιπόν, Πρωταγόρα, έχοντας αυτά υπόψη μου δε νομίζω ότι η αρετή είναι διδακτή.

Πλάτωνος Πρωταγόρας Ι'

Να αναφέρετε την άποψη του Σωκράτη για το διδακτό της αρετής, όπως διατυπώνεται στο πιο πάνω κείμενο, και να παραθέσετε δύο (2) επιχειρήματα με τα οποία τεκμηριώνει την άποψή του.

(μονάδες 4)

Απάντηση:

- Άποψη του Σωκράτη:

Η αρετή δεν μπορεί να διδαχτεί (μ.1)

- Επιχειρήματα:

- Οι Αθηναίοι δεν θεωρούν ότι η πολιτική αρετή είναι κάτι που διδάσκεται και μαθαίνεται (όπως συμβαίνει με τις άλλες τέχνες), γιατί δέχονται όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες να εκφράζουν άποψη στην Εκκλησία του δήμου για πολιτικά ζητήματα. («Βλέπω λοιπόν ... διδάσκονται.», «Όταν όμως πρόκειται να σκεφτούν ... σηκώνεται και θέλει να δίνει γνώμη.»).
- Ικανοί και άριστοι πολίτες ή ακόμη και πολιτικοί δεν μπορούν να διδάξουν ούτε σε άλλους ούτε και στα παιδιά τους την αρετή που διαθέτουν. Ως παράδειγμα ανεπίδεκτων μαθήσεως προβάλλει τους γιους του Περικλή. («και στην ιδιωτική τους ζωή... τυχαία την αρετή.»).

(2 επιχειρήματα X 1,5 μ. = 3 μονάδες)

3. Ποιες δύο (2) μορφές αρετής του Αθηναίου πολίτη αναφέρονται στο κείμενο Ι.Α.2.; Με ποιον ιδιαίτερο τρόπο τις πραγμάτωναν οι Αθηναίοι;

(μονάδες 6)

Απάντηση:

Μορφές αρετής και τρόπος πραγμάτωσής τους:

(i) Πολεμική: αφορά την ανδρεία των Αθηναίων την ώρα του πολέμου. (μ.1)

Τρόπος πραγμάτωσής της από τους Αθηναίους:

- συνδυάζουν τη σκέψη / την εκ των προτέρων γνώση με την τόλμη και τη δράση, διαφορετικά η τόλμη και η δράση από μόνες τους συνιστούν θράσος. («Διαφερόντως ... φέρει»)
- συνδυάζουν τη γνώση των κινδύνων και των απολαύσεων με την ανάληψη των κινδύνων («κράτιστοι ... κινδύνων»).

(1 σημείο X 2 μονάδες = 2 μονάδες)

(Είναι η τόλμη / γενναιότητα / ευψυχία που πραγματώνεται από τους Αθηναίους συνδυασμένη με τον λόγο, τον ακριβή υπολογισμό, τη γνώση, την κρίση / σύγκριση των ευχάριστων της ειρήνης και των δεινών του πολέμου. Ενσυνείδητη ανδρεία που συνδυάζει την πράξη με τον λόγο.)

(ii) Κοινωνική: αφορά τη φιλότιμη δράση των Αθηναίων. (μ.1)

Τρόπος πραγμάτωσής της από τους Αθηναίους:

- παρουσιάζονται ως οι μόνοι που συνδυάζουν τα φιλικά αισθήματα / τη φιλότιμη δράση με το φιλελεύθερο φρόνημα («καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἐνηντιώμεθα τοῖς πολλοῖς · οὐ γὰρ πάσχοντες εὖ , ἀλλὰ δρώντες κτώμεθα τοὺς φίλους»)
- είναι απαλλαγμένοι από κάθε είδους καιροσκοπικό υπολογισμό.
(«καὶ μόνοι οὐ τοῦ ξυμφέροντος μᾶλλον λογισμῶ ἢ τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τινὰ ὠφελοῦμεν»)

(1 σημείο X 2 μονάδες = 2 μονάδες)

(Είναι η φιλότιμη / ευεργετική διάθεση προς τους άλλους, που στην περίπτωση των Αθηναίων προσφέρεται αδιαλείπτως, ἀφοβα, ανυστερόβουλα και προέρχεται από την πεποίθηση στην ελευθερία τους.)

(Σχόλια Συμβούλων Φιλολόγων για κεφ.40, σελ. 6-7)

-ΤΕΛΟΣ ΟΔΗΓΟΥ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ-

ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ		
ΚΕΛΙ ΠΙΝΑΚΑ	ΑΣΚΗΣΗ	ΜΟΝΑΔΕΣ ΑΝΑ ΑΣΚΗΣΗ
1.	I.A.1. (διδαγμένο κείμενο 1 / μτφρ.)	16
2.	I.A.2. (διδαγμένο κείμενο 2 / μτφρ.)	14
3.	I.B. (αδίδακτο κείμενο / μτφρ.)	25
4.	I.Γ. (ορθογραφία)	5
5.	I.Δ.1.α-δ (σχηματισμός ρηματικών τύπων)	4
6.	I.Δ.2.α. (παραθετικά)	2
7.	I.Δ.2.β.i-iii. (αντίθετος αριθμός)	3
8.	I.Δ.3.α. (συντακτική αναγνώριση)	3
9.	I.Δ.3.β. (δευτερεύουσες προτάσεις)	4
10.	I.Δ.4.α.i-ii. (λεξιλογικά: αντιστοίχιση + συνθετικά)	3
11.	I.Δ.4.β. (παραγωγή λέξεων)	1
12.	I.E. (αντίστροφο)	5
13.	II.1.α. (ερώτηση κεφ. Ε'): αναλογικός συλλογισμός	2
14.	II.1.β. (ερώτηση κεφ. Ε'): δύο χαρακτηριστικά της σοφιστικής παιδείας και δύο αντίστοιχες τεκμηριώσεις	3
15.	II.2. (ερώτηση κεφ. Ι'): άποψη Σωκράτη για το διδακτό της αρετής και δύο επιχειρήματά του	4
16.	II.3. (ερώτηση κεφ. 40): δύο μορφές αρετής του Αθηναίου πολίτη και τρόπος πραγμάτωσής τους	6
		ΣΥΝΟΛΟ 100